

Kalendarium łambinowickie (styczeń–grudzień 2010)

Styczeń

- 20 stycznia – Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu (dalej: CMJW w Łambinowicach-Opolu) rozpoczęło realizację nowego projektu edukacyjnego pt. „Świat za drutami. Cykl spotkań z filmem o tematyce jenieckiej”. Projekt, którego celem jest popularyzowanie tematyki jenieckiej za pomocą projekcji filmów historycznych, został skierowany przede wszystkim do uczniów i studentów, a także do miłośników kina i historii.

Luty

- 9 lutego – Muzeum było współorganizatorem spotkania autorskiego (wraz z Miejską Biblioteką Publiczną w Opolu) z poetką, aktorką, powstańcem warszawskim i jeńcem niemieckich obozów, Zofią Książek-Bregulową.

Marzec

- 2 marca – Ukazała się publikacja muzeum dotycząca organizacji niemieckiego systemu jenieckiego pt. *Wykaz niemieckich obozów jenieckich 1939–1945*, której autorami są Renata Kobylarz i Krzysztof Sznotala. Jest to kolejna pozycja serii wydawniczej „Informacja”.
- 17 marca – Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych złożono kwiaty w ramach obchodów 65 rocznicy wyzwolenia obozów jenieckich Lamsdorf.
- 31 marca – W siedzibie muzeum w Opolu został przeprowadzony finał wojewódzki V edycji Regionalnego Konkursu Wiedzy Hi-

- storycznej pt. „Obozy w Lamsdorf/Łambinowicach (1870–1946). Historia i współczesność”, zorganizowany wspólnie ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Patronat nad konkursem objął Marszałek Województwa Opolskiego, Józef Sebesta. W finale wzięło udział 17 uczniów szkół ponadgimnazjalnych z całego województwa. Nagrodę I stopnia otrzymał Marcin Malecko z Liceum Ogólnokształcącego (dalej: LO) im. Władysława Broniewskiego w Strzelcach Opolskich, II stopnia – Małgorzata Kopek z Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Adama Mickiewicza w Głubczycach, III stopnia – Emilia Razik z I LO w Prudniku. Wyróżnienie przyznano Damianowi Brzosce z Publicznego LO nr III im. Marii Skłodowskiej-Curie w Opolu.
- Na emeryturę przeszedł dr hab. Edmund Nowak – dyrektor muzeum, który objął to stanowisko w 2002 r. Pełniącą obowiązki dyrektora została dr Violetta Rezler-Wasielewska, dotychczasowa zastępczyni dyrektora.

Kwiecień

- 12 kwietnia – Publiczne LO nr III im. Marii Skłodowskiej-Curie w Opolu wraz z CMJW w Łambinowicach-Opolu i innymi instytucjami zorganizowało sesję popularnonaukową pt. „Nie o zemstę, ale o pamięć wołają ofiary. 70 rocznica zbrodni katyńskiej w historiografii i edukacji”.
- 23 kwietnia – W Łambinowicach odbył się finał wojewódzki XVIII edycji Konkursu Recytatorskiego Poezji Jenieckiej „Nie traćmy pamięci”, zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Patronat honorowy nad konkursem sprawował Marszałek Województwa Opolskiego, Józef Sebesta. W konkursie wzięło udział 53 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych województwa opolskiego. Jury przyznało dziewięć nagród, sześć wyróżnień i trzy nagrody specjalne za dobór repertuaru: I nagroda – szkoły podstawowe: Nikola Warzecha z Publicznej Szkoły Podstawowej (dalej: PSP) w Łubnianach; gimnazja: Diana Zarębska z Publicznego Gimnazjum (dalej: PG) w Strzelcach Opolskich; szkoły ponadgimnazjalne: Anna Maria Podyma z Publicznego LO

- nr III w Opolu; II nagroda – szkoły podstawowe: Dominika Padewska z PSP w Łambinowicach; gimnazja: Marta Pohl z PG w Białej; szkoły ponadgimnazjalne: Kirył Konowałow z Publicznego LO nr V w Opolu; III nagroda – szkoły podstawowe: Weronika Żelowska z PSP nr 15 w Opolu; gimnazja: Natalia Wróbel z PG w Niemodlinie; szkoły ponadgimnazjalne: Jakub Kaban z Zespołu Szkół (dalej: ZS) Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego w Nysie; wyróżnienia – szkoły podstawowe: Beata Janiak z PSP nr 14 w Opolu i Estera Horodyska z Miejskiego Ośrodka Kultury w Głubczycach; gimnazja: Mateusz Górski z PG nr 5 w Opolu oraz Joanna Szczywska z PG nr 2 w Brzegu; szkoły ponadgimnazjalne: Daria Kacprzycza z ZS Ekonomicznych w Nysie i Paweł Krysiak z ZS w Niemodlinie; nagrody specjalne – szkoły podstawowe: Borys Kosek PSP w Prudniku; gimnazja: Anna Paszkowska z ZS w Korfantowie; szkoły ponadgimnazjalne: Kinga Góratowska z ZS Ogólnokształcących w Głubczycach.
- 30 kwietnia – Ukazał się 4 zeszyt „Szkiców z dziejów obozów w Lamsdorf/Łambinowicach. Historia i współczesność”, pod redakcją naukową Edmunda Nowaka. Publikacja ta stanowi kontynuację serii wydawniczej muzeum, którą tworzą materiały dotyczące historii wszystkich obozów w Lamsdorf/Łambinowicach, tj. od czasów wojny francusko-pruskiej (1870–1871) aż po dzieje obozu pracy (1945–1946) oraz Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach.

Maj

- 7 maja – W Łambinowicach obchodzono uroczyste 65 rocznicę zakończenia II wojny światowej; przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych złożono kwiaty. W obchodach uczestniczyli kombatanci, przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych, służb mundurowych, instytucji kulturalno-oświatowych, młodzież szkolna i mieszkańcy gminy. Po uroczystości, w siedzibie muzeum w Łambinowicach, miało miejsce spotkanie z dr. Tomaszem Chincińskim z Muzeum II Wojny Światowej pt. „Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – koncepcja, projekt i realizacja”. Doktor T. Chinciński jest kierownikiem Działu Naukowego w Muzeum II Wojny Światowej w Gdań-

- sku, a także autorem publikacji, dotyczących kampanii 1939 r. Podczas spotkania zaprezentował koncepcję i projekt Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, tworzonego od 2008 r. Przedstawił także kolejne etapy realizacji projektu oraz zapoznał uczestników z dotychczasowymi przedsięwzięciami muzeum.
- 12–14 maja – W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach zorganizowano V Plener Plastyczny, w którym uczestniczyło 26 licealistów z Zespołu Państwowych Placówek Kształcenia Plastycznego im. Jana Cybisa w Opolu. Zajęcia prowadzone były pod kierunkiem artysty plastyka, Krystyny Wołowskiej oraz opieką wychowawców: Anny Madej i Karoliny Nowackiej. Podczas tegorocznego pleneru uczniowie inaczej niż w poprzednich latach poznawali historię Miejsca Pamięci Narodowej w Łambinowicach, skupili się bowiem na losie osób izolowanych w obozach jenieckich. Myślą przewodnią rozważań uczestników pleneru było: „Barwy emocji – portret miejsca”.
- 13 maja – W opolskiej siedzibie muzeum nastąpiła promocja 4 zeszytu „Szkiców z dziejów obozów w Lamsdorf/Łambinowicach. Historia i współczesność”, pod redakcją naukową Edmunda Nowaka.
- 14 maja – W siedzibie muzeum w Opolu zorganizowano III Noc Muzeów. Zainteresowani mogli zwiedzić wystawę „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu” i obejrzeć pięć filmów dokumentalnych poświęconych tematyce jenieckiej. Najmłodszy zwiedzający wzięli udział w zajęciach plastycznych pt. „Śmiech był lekarstwem?”, które składały się z dwóch części. Pierwsza z nich, historyczna, przeprowadzona przez mgr Magdalenę Kruk-Kuchcińską i dr Violetę Rezler-Wasielewską, odbywała się na wystawie „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”. Część plastyczną prowadziła mgr Beata Pizoń-Jeziorowska. Zadaniem uczestników zajęć było znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy śmiech pomaga im w trudnych sytuacjach. Inspiracją dla nich mieli być jeńcy brytyjscy i polscy, którzy radzili sobie z przeciwnościami losu poprzez autoironię i satyrę na obozową rzeczywistość.
- 15 maja – Przez Łambinowice wiodła trasa I Rajdu Na Orientację Wojskowych Pojazdów Historycznych im. ppłk. br. panc.

- Mieczysława Białkiewicza, zorganizowanego w ramach obchodów 66 rocznicy Bitwy o Monte Cassino przez Stowarzyszenie „Pancerne Skorpion”, skupiające w swych szeregach byłych żołnierzy legendarnego Pułku 4. Pancernego „Skorpion” walczącego w bitwie o Monte Cassino i 5. Brygady Pancerniej „Skorpion”. W ramach obchodów odbył się również III Zlot Wojskowych Pojazdów Historycznych im. ojca gen. bryg. Adama Studzińskiego. Przy budynku muzeum można było obejrzyć 30 pojazdów z okresu II wojny światowej. Uczestnicy zlotu zwiedzili muzeum i miejsce pamięci oraz złożyli kwiaty przy Pomniku Martyrologii Jeńców Wojennych.
- 19 maja – W opolskiej siedzibie muzeum odbyło się spotkanie z dr. T. Chincińskim pt. „Nowoczesne muzeum. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – koncepcja, projekt i realizacja”.
- 25 maja – Ukazał się 32 tom „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego”, w którym zaprezentowane zostały wybrane sylwetki polskich jeńców wojennych z okresu II wojny światowej. Wśród nich znaleźli się żołnierze Wojska Polskiego i Armii Krajowej, którzy trafili do niemieckich, a także radzieckich obozów jenieckich oraz obozów internowania na Litwie. Redaktorem tomu była dr R. Kobylarz.
- 27 maja – W Łambinowicach zorganizowano po raz szósty sesję edukacyjną pt. „Jeśli nie pamięć, to co? Edukacja w miejscach pamięci narodowej”. Wzięli w niej udział muzealnicy, nauczyciele, wykładowcy akademicki i studenci. Gośćmi specjalnymi tegorocznego spotkania byli: dr Marek Białokur (Uniwersytet Opolski, dalej: UO), mgr Aleksander Iszczuk (II LO w Opolu), mgr Renata Jemioł (Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy), dr Iwona Konopnicka (UO), mgr Antoni Stańczyk (Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau) i dr Anna Ziółkowska (Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie), którzy wzięli udział w dyskusji panelowej pt. „Nauczyciel refleksyjny i miejsce pamięci narodowej”. Jej moderatorem był prof. dr hab. Adam Suchoński (UO). W drugiej części sesji odbyły się warsztaty historyczne przygotowane i prowadzone przez pracowników CMJW w Łambinowicach-Opolu, Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy oraz Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie.

- Podczas sesji ogłoszono także wyniki II edycji konkursu na projekt edukacyjny pt. „Póki nie jest za późno”, na który zgłoszono 41 prac. Jury przyznało nagrody I, II i III stopnia oraz dwa wyróżnienia (szczegółowe informacje o laureatach na stronach 192–193).
- 28 maja – W Opolu odbyło się posiedzenie Rady Muzeum, która pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności muzeum w roku 2009 oraz plan pracy na rok 2010.

Czerwiec

- 5 czerwca – Muzeum uczestniczyło w nowym przedsięwzięciu zorganizowanym przez opolskie instytucje kulturalne i naukowe – Nocy Kultury. Zaprezentowano wówczas wystawę czasową pt. „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”.
- 13 czerwca – Muzeum brało udział w 8 Opolskim Festiwalu Nauki, którego organizatorem była Politechnika Opolska: na Pikniku Naukowym zaprezentowano wydawnictwa muzeum, elektroniczne gry edukacyjne oraz wystawę pt. „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”, złożoną z najlepszych prac powstałych podczas V Pleneru Plastycznego „Łambinowice 2010”.

Lipiec

- 1 lipca – Na stanowisko dyrektora CMJW w Łambinowicach-Opolu została powołana dr V. Rezler-Wasielewska.

Sierpień

- 1 sierpnia – Przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344 Lamsdorf w Łambinowicach złożono kwiaty dla upamiętnienia 66 rocznicy Powstania Warszawskiego. W ramach obchodów w siedzibie muzeum w Łambinowicach zorganizowano okolicznościową wystawę, przygotowaną z najnowszych pamiątek, przekazanych w lipcu 2010 r. przez Janinę Szczepańską-Wścieklicę, pseud. „Janka” – uczestniczkę Powstania Warszawskiego i jeńca Stalagu 344 Lamsdorf.
- 1–14 sierpnia – W Miejscu Pamięci Narodowej w Łambinowicach odbywał się XV Międzynarodowy Obóz Młodzieżowy, w którym

wzięła udział młodzież z Niemiec, Ukrainy i Polski. Organizatorami przedsięwzięcia byli: Kuratorium Oświaty w Opolu i Niemiecki Krajowy Związek Opieki nad Grobami Wojennymi Nadrenii-Palatynatu.

Wrzesień

- 1 września – Przed Pomnikiem Martyrologii Jeńców Wojennych uroczyste upamiętniono 71 rocznicę wybuchu II wojny światowej. W obchodach uczestniczyli kombatanci, przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych, służb mundurowych, instytucji kulturalno-oświatowych, duchowni, młodzież szkolna i mieszkańcy gminy.
- 4 września – Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie, Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Szczecińskiego i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Gorzowie Wielkopolskim zorganizowały w Szczecinie ogólnopolską konferencję naukową pt. „Triumf i tragedia. Polska między wojną 1920 r. a zbrodnią w Katyniu 1940 r.”.
- 15 września – W sali kameralnej Państwowej Szkoły Muzycznej I i II Stopnia im. Fryderyka Chopina w Opolu odbyło się spotkanie z Jerzym Stankiewiczem – krakowskim muzykologiem, który wygłosił wykład wzbogacony nagraniami pt. „Powstanie «Kwartetu na koniec Czasu» w Stalagu VIII A Görlitz (1940/41). Olivier Messiaen w kręgu polskiej inteligencji i artystów. Inauguracja uroczystości 70 rocznicy narodzin arcydzieła”.
- 17 września – W Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego uroczyste otwarto najnowszą wystawę czasową pt. „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR”. Została ona przygotowana przez CMJW w Łambinowicach-Opolu we współpracy ze Stowarzyszeniem „Rodzina Katyńska” w Opolu.

Październik

- 6 października – W Łambinowicach upamiętniono 66 rocznicę przybycia pierwszego transportu Powstańców Warszawskich do Stalagu 344 Lamsdorf. Złożenie kwiatów przed Pomnikiem Powstańców Warszawskich – Jeńców Stalagu 344

- Lamsdorf poprzedziły warsztaty historyczne pt. „Czym było Powstanie Warszawskie?”, podczas których uczniowie ze Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Walki z Faszyzmem w Łambinowicach, pod opieką nauczycielki mgr Ilony Karpińskiej, przeprowadzili wywiady ze świadkami wydarzeń: Wandą Broszkowską-Piklikiewicz, Alicją Ty-szyńską-Tuszyn, Henrykiem Łagodzkim oraz Romualdem Malinowskim – uczestnikami walk w stolicy i jeńcami wojennymi. Uroczystości zakończyło spotkanie z historykiem, Sekretarzem Generalnym Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, dr. hab. Andrzejem Krzysztofem Kunertem, który wygłosił wykład pt. „Koniec i początek. Powstańcy warszawscy w drodze do niewoli”.
- 18 października – W łambinowickiej siedzibie muzeum odbyła się konferencja naukowa pt. „Jeńcy wojenni w niemieckich obozach koncentracyjnych”, której organizatorem oprócz muzeum był Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Zasadniczym celem konferencji było spopularyzowanie dotychczas mało znanych wyników polskich i zagranicznych badań naukowych dotyczących losów jeńców wojennych w niemieckich obozach koncentracyjnych podczas II wojny światowej (szczegółowe sprawozdanie na stronach 201–205).

Listopad

- 8 listopada – W Opolu gościła Anna Nowakowska-Wierzchoś, autorka książki pt. *Wanda Gertz. Opowieść o kobiecie żołnierzu*. Zaprezentowana przez nią bohaterka była uczestniczką I wojny światowej, wojny polsko-bolszewickiej, współtwórczynią Organizacji Przysposobienia Wojskowego Kobiet i współpracownicą marszałka Józefa Piłsudskiego, a także żołnierzem II wojny światowej i jeńcem obozów Wehrmachtu, po wojnie zaś, emigrantką polityczną.
- 9 listopada – W Łambinowicach otwarto ekspozycję Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie pt. „Zagłada polskich elit. Akcja AB – Katyń”, przedstawiającą największe akcje represyjne wymierzone przeciwko polskiej inteligencji, które zostały przeprowadzone na ziemiach polskich pod niemiecką i radziecką okupacją w latach 1939–1941.

- 22–26 listopada – W siedzibie muzeum w Łambinowicach po raz piąty zorganizowano Dni Otwarte pod hasłem „Dotknij historii”. Uczniowie ze szkół województw opolskiego, śląskiego i dolnośląskiego mieli niepowtarzalną okazję uczestniczenia w cyklu bezpłatnych prelekcji, lekcji muzealnych, wykładów, projekcji filmów oraz warsztatów historycznych, prowadzonych przez pracowników muzeum. Tegoroczne dni zostały poświęcone żołnierzom z różnych stron świata, których wojenne drogi zaprowadziły do obozów jenieckich. Atrakcją tradycyjnie były prezentacje zbiorów muzealnych nie udostępnianych na co dzień oraz najnowsze pamiątki, подарowane muzeum w ostatnich miesiącach przez rodziny byłych jeńców z Polski i Wielkiej Brytanii.
- 30 listopada – Ukazała się publikacja Magdaleny Kruk-Kuchcińskiej, Violetty Rezler-Wasielewskiej i Anny Wickiewicz pt. *W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu/ In the Distorting Mirror. The Prisoners-of-War In the Wehrmacht-run camps.*

Grudzień

- 13 grudnia – W Opolu zorganizowano spotkanie świąteczno-noworoczne pracowników i emerytów muzeum.
- 31 grudnia – Opublikowana została publikacja *Między Wehrmachtem a SS. Jeńcy wojenni w niemieckich obozach koncentracyjnych* pod redakcją naukową Violetty Rezler-Wasielewskiej.

Od stycznia do grudnia 2010 r. w łambinowickiej siedzibie muzeum były eksponowane cztery wystawy stałe: „Jeńcy polscy w ZSRR”, „Obozy jenieckie w Lamsdorf/Łambinowicach 1870–1945”, „Radzieccy jeńcy wojenni w Stalagu 318/VIII F (344) Lamsdorf”, „W niewoli niemieckiej” oraz cztery wystawy czasowe własne: „Dotknij historii”, „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”, „Wystawa fotografii Sławoja Dubiela i Sławomira Mielnika ze spektaklu pt. «Życ za wszelką cenę»” i „Portrety jeńców”. Jedną wystawą czasową własną była eksponowana w Opolu: „W krzywym zwierciadle. Jeńcy wojenni w obozach Wehrmachtu”. W Łambinowicach prezentowano jedną wystawę czasową obcą: „Zagłada polskich elit. Akcja AB – Katyń”.

Na terenie całego kraju w różnych ośrodkach i instytucjach prezentowano dziewięć wystaw czasowych: „«Bóg się rodzi, moc truchleje...» Święta Bożego Narodzenia w niewoli niemieckiej i radzieckiej podczas II wojny światowej”,

„Działalność kulturalno-oświatowa polskich jeńców wojennych w niemieckiej niewoli w latach 1939–1945”, „Książka w obozach polskich jeńców wojennych na terenie III Rzeszy i krajów okupowanych (1939–1945)”, „Łambinowice ołówkiem i pędzlem dzieci”, „Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach w obiektywie”, „Na nieludzkiej ziemi. Jeńcy polscy w ZSRR”, „Polski teatr w obozach jenieckich Wehrmachtu (1939–1945)”, „Portrety jeńców”, „Życie sportowe żołnierzy polskich w niewoli niemieckiej w latach 1939–1945”.

Iwona Biegun